

תורה שבעל-פה

משנה (ב')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	20 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: חלה או סנהדרין.

ענה על ארבע השאלות הקשורות למסכת שבחרת.

מסכת חלה — פרק ד', משניות ז', י'

ר"ע מכרטנורה

ז בסוריא.

אכלות שכבש דויה, ואינה קדושה כקדושת ארץ ישראל(ו): רבי אליעזר מחייב וכו'. קסבר עשו קוריא כארץ ישראל לענין מעשרות ושביעית: ורבן גמליאל פוטר. דקבר לא עשו קוריא כארץ ישראל ואינו חייב במעשרות בקוריא אלא בזמן שהקרקע של ישראל ואין לנכרי חלק זו: רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא. כדרך שמפרישים שתי חלות בחוזה לארץ, אחת נשרפת מפני שהיא טמאה

כטומאת ארץ העמים, והשנייה נתתן לכהן כדי שלא תשחכת חורב חלה מִיִּשְׂרָאֵל(ז): ור' אליעזר אומר חלה אחת. ר' אליעזר לטעמיה דאמר עשו קוריא כארץ ישראל ואין עפרה מטמא כעפר ארץ העמים, הלכך חלה אחת והו' לא: אחוזו קולו של רבן גמליאל. דפוטר קוריא ממעשרות ושביעית: וקולו של ר' אליעזר. דאמר בקוריא חלה אחת, ואנן קיימא לן שהעושה כקולי דמר וכקולי דמר, כשע, הלכך חזרו לעשות כרבן גמלאל בשתי דרכים, שאין קוריא כארץ ישראל לא לענין מעשרות ושביעית כשע לנכרי חלק בקרקע, ולא לענין חלה, וכן הלה:

י מביתר. שם מקום בחוזה לארץ: ולא קיבלו ממנו. דלאכלן חי

אפשר, שהרי נטמאו בארץ העמים, ולשרפן חי אפשר, לפי שאין טומאה זו ידועה(י), שם יאמרו ראינו תרומה טהורה נשרפת, להחזירן למקומן חי אפשר, שלא יאמרו תרומה יולאה מארץ ישראל לחוזה לארץ, אלא מניחן עד ערב פסק ושרפן: וחג הקציר בכורי מעשיך. דשמי הלחם איקרו ביכורים ומחזירין את החדש במקדש(*):

ז יִשְׂרָאֵל

שֶׁהָיוּ אֲרִיסִין לְנִכְרִים בְּסוּרְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַחֲיֵב פְּרוּתֵיהֶם בְּמַעֲשֵׁרוֹת וּבְשִׁבְעִית, וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל פּוֹטֵר. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, שְׁתֵּי חֲלוֹת בְּסוּרְיָא. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, חֶלֶה אֶחָת. אֲחִיזוּ קָלוּ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְקָלוּ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. חֲזָרוּ לְנִהוּג כְּדַבְּרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּשְׁתֵּי דָרְכִים:

י נְתַאי אִישׁ תְּקוּעַ הִבִּיא חֲלוֹת מְבִיתָר, וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. אֲנָשִׁי אֶלְכָּסְנִדְרִיָּא הִבִּיאוּ חֲלוֹתֵיהֶן מֵאֶלְכָּסְנִדְרִיָּא, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם. אֲנָשִׁי הָרַצְבוּעִים הִבִּיאוּ בְּכוּרֵיהֶם קֹדֶם *עֲצָרָת, וְלֹא קִבְּלוּ(טו) מֵהֶם, מִפְּנֵי הַפְּתוּב שֶׁפְּתוּרָה (שמוח כג) וְחַג הַקֶּצִּיר בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה(טז):

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. **א.** לדברי רבי אליעזר, אריס שעובד אצל נכרים בסוריא – הפרות שלו חייבים במעשרות ובשביעית.
הסבר מהו "אריס", והסבר מדוע לדעת רבי אליעזר הפרות האריס חייבים במעשרות ובשביעית. (6 נקודות)
- ב.** באיזה תנאי יסכים רבן גמליאל שפרות שגדלו בסוריא חייבים במעשרות? (4 נקודות)
2. **רע"ב** כתב בד"ה "וקולו של ר' אליעזר": "העושה כקולי דמר וכקולי דמר – רשע".
באר ונמק קביעה זו בהקשר של משנה ז'.
3. **א.** במשנה י' נכתב שהובאו חלות מחוץ לארץ "ולא קיבלו". רע"ב שולל שלוש פעולות שלכאורה אפשר לעשותן בחלות אלה.
כתוב את שלוש הפעולות, והסבר מדוע רע"ב שולל אותן. (8 נקודות)
- ב.** לפי רע"ב, חלות שהובאו מחוץ לארץ "מניחן עד ערב פסח ושורפן".
מדוע יש לשרוף חלות אלה בערב פסח דווקא? (2 נקודות)
4. **עיין ברע"ב, ד"ה "וחג הקציר בפורי מעשיך".**
א. הסבר מה הן "שתי הלחם" ומהו איסור "חדש במקדש". (4 נקודות)
- ב.** הסבר כיצד למדו מן הפסוק "וחג הקציר בפורי מעשיך" שאין מביאים ביכורים קודם עצרת.
בתשובתך באר גם מהי "עצרת". (6 נקודות)

מסכת סנהדרין — פרק ה', משניות א'-ב'

ר"ע מברטנורה

פרק ה היו בודקין אותן. אחר שאיימו עליהן היו בודקין אותן: בשבע חקירות, כנגד שבע לשונות שנאמרו במקרא בחייבי מיתות בית דין, ודרשה וחקרה (ג) ושאלה היטב (דברים יג), הכי כאלו שלשה, ושאלה אינו מן המניין (ד) שממנו למדנו בדיקות, ובמקום אחר הוא לומר (ה) (שם יז) והוגד לך ושמעתי ודרשה היטב, יש כאלו שנים אחרים הכי לך חמשה, ובמקום אחר לומר (ו) (שם יט) ודרשו השופטים היטב, שנים אחרים, הכי כאלו שבעה:

ר"ע מברטנורה

באיזה שבוע. של יובל: באיזו שנה. של שבע: באיזה יום. של שבת (ז): באיזו שעה. של יום. שכל שבע חקירות הללו מביאות אורח לדי הזמה ושאלה אינן עדים להזימן לכל היום ויש עדים להזימן לאותה שעה: ר' יוסי אומר. אין לריך אלא שלש חקירות, באיזה יום באיזו שעה. באיזה מקום. ואין הלכה כר' יוסי.

פרק ה' היו בודקין (א) אותן

בשבע חקירות (ב), באיזה שבוע, באיזו שנה, באיזה חדר, בכמה בחדש, באיזה יום, באיזו שעה, באיזה מקום (ח). רבי יוסי אומר באיזה יום, באיזו שעה, באיזה מקום (ט). מפירין אתם אותו. התיריתם בו. העובד עבודה זרה (י), את מי עבד, ובמה עבד: ב כל המרבה בבדיקות, הרי זה משבח. מעשה ובודק בן זפאי בעקצי תאנים. ומה בין חקירות לבדיקות. חקירות, אחד אומר איני יודע, עדותן בטלה. בדיקות, אחד אומר איני יודע ואפילו שנים (יג) אומרים אין אנו יודעין, עדותן קיימת. אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שמכחישין (יד) זה את זה, עדותן בטלה:

אחמורל הכנו, בודקין אותן בשבע חקירות, כדי שחטוף דעתן עליהן ויודו אם יש פסול בעדותן: מכירין אתם אותו. ההרוב. שאל נכרי הוא. וזו אינה מן החקירות שמביאות לדי הזמה, אלא כשאר בדיקות שאין אלא לעשות העדות מוכחשת שמא לא יאמר האחד כדברי חברו. והוא והן יהיו פטורים: את מי עבד. לפעור או למקולס: ובמה עבד. צינות או כהשחמיה: ב בן זכאי. ר' יוחנן בן זכאי. ותלמידו דן לפני רבו היה (יא) באותה שעה, לכך קוראו בן זכאי: בעוקצי תאנים. שהיו מעידים עליו שהכנו חתם התאנה, ובדק בן זכאי תאנה זו עוקליה דקיס או נקיס. עוקן, זנב הפרי מקוב חיבורו לאילן: אמר אחד איני יודע עדותן בטלה. דשזר חי אתה יכול להזימן באותה חקירה, וכל זמן שאי אפשר לקיים תורה הזמה באחד מן העדים כל העדות בטלה (יב) ואפילו הן מאה, דאין העדים נעשים זוממים עד שיזומו כולן: בדיקות. אפילו אמרו כולן אין לנו יודעים, מותר הזמה ראוי להחקיים, דאין הזמה חלויה אלא בחקירה לומר עמנו הייתם באותה שעה במקום אחר: עדותן בטלה. כל עדותן בטלה [שנמראה], הוא והן פטורים:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. א. בהנחה ששנת תשע"ו היא שנת יובל, ושהאירוע הנחקר היה בשנת תשע"ד –
באיזה "שבוע" של יובל ובאיזו שנה של "שבוע" היה האירוע? (3 נקודות)
ב. רע"ב כתב שלדעת תנא קמא "כל שבע חקירות הללו מביאות אותן לידי הזמה".
הסבר את דבריו, וכתוב בתשובתך מהי "הזמה". (7 נקודות)
6. א. לדעת תנא קמא, מדוע נדרשות שבע חקירות, ואין להסתפק בשלוש חקירות
כדעת רבי יוסי? (7 נקודות)
ב. הסבר כיצד "בדק בן זכאי בעקצי תאנים" אם הם דקים או גסים. (3 נקודות)
7. א. אם בחקירות אמר אחד העדים "איני יודע" – עדותם בטלה; ואם בבדיקות אמר כך אחד העדים –
עדותם קיימת.
נמק את ההבדל בדין.
8. א. "אחד חקירות ואחד בדיקות, בזמן שמכחישין זה את זה – עדותן בטלה".
הסבר את הביטוי "בזמן שמכחישין זה את זה". (5 נקודות)
ב. על פי דבריך בסעיף א, כתוב דוגמה אחת להכחשה בבדיקות, מתוך הבדיקות שנזכרות
במשנה א'. (5 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: "הצלה מדלקה בשבת" או "דרכו של אדם מִישראל".
ענה על ארבע השאלות הקשורות לנושא שבחרת.

הצלה מדלקה בשבת (על פי מסכת שבת)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. "כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדלקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן".
- א. "מצילין אותן" – להיכן מצילים את כתבי הקודש, ומדוע היינו אמורים לחשוב שאסור להעביר אותם למקום זה? (5 נקודות)
- ב. "ובין שאין קורין בהן" – באילו כתבים אין קוראים, ומדוע אין קוראים בהם? (5 נקודות)
10. א. לדעת תנא קמא "נפלה דלקה בלילי שבת, מצילין מזון שלוש סעודות. בשחרית, מצילין מזון שתי סעודות".
מדוע התיירו להציל בליל שבת רק מזון לצורך כל סעודות השבת, ולא יותר? (5 נקודות)
- ב. לדעת רבי יוסי, מזון של כמה סעודות מצילים אם נפלה דלקה בשחרית, ומהו נימוקו? (5 נקודות)
11. א. "מצילין סל מלא פְּכוֹת".
מדוע היה מקום לאסור, ומדוע התיירה המשנה? (6 נקודות)
- ב. במשנה נאמר כי לאחר השבת המצילים עושים חשבון עם הבעלים בעבור פעולת ההצלה. מדוע המצילים אינם לוקחים מן המזון שהצילו, והרי מזון זה הפקר? (4 נקודות)
12. בהצלת מזון "אומר לאחרים בואו והצילו לכם", ובהצלת בגדים "אומר לאחרים בואו והצילו עמי".
מדוע יש הבדל בין הצלת מזון להצלת בגדים?

דרכו של אדם מִישראל (על פי מסכת אבות)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. "עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עברה".
- א. כתוב את שלושת ה"דברים". (3 נקודות)
- ב. הסבר כיצד ההסתכלות בשלושת ה"דברים" האלה תסייע לאדם להימנע מלעבור עבירות. (7 נקודות)
- /המשך בעמוד 7/

14. א. הסבר את הביטויים: "המבזה את המועדות" ו"המגלה פנים בתורה שלא כהלכה".
(8 נקודות)

ב. מהו העונש של עובר עבירות אלו? (2 נקודות)

15. א. חיבה יתרה נודעת לאדם שנברא בצלם. רע"ב כתב שני פירושים לגילויי החיבה של הקב"ה לאדם. כתוב את שני הפירושים. (6 נקודות)

ב. חיבה יתרה נודעת לעם ישראל "שניתן להם פלי חמדה שבו נברא העולם".
מהו כלי החמדה, ומהי משמעות הביטוי "שבו נברא העולם"? (4 נקודות)

16. א. "הכול צפוי והרשות נתונה" – מה "צפוי", ואיזו "רשות נתונה"? כתוב הסבר אחד.
(5 נקודות)

ב. "והכול לפי רוב המעשה". כתוב הסבר אחד לדברי המשנה. (5 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. מדוע היו אנשים שנמנעו מלהביא ביכורים, וכיצד הועילה תקנת חכמים לפתור את הבעיה?

18. כתוב את המכנה המשותף לשלוש ממלאכות השבת: הזורה, הבורר והמרקד. מדוע נמנו שלושתן במשנה אף על פי שיש להן מכנה משותף? כתוב הסבר אחד.

19. "כתב אות אחת נוטריקון, רבי יהושע בן בתירא מחייב".
נמק את דעתו של רבי יהושע בן בתירא.

20. בראש השנה שחל בשבת "במקדש היו תוקעים, אבל לא במדינה".
כתוב שני פירושים למילה "מקדש" ושני פירושים למילה "מדינה".

21. "שנאת הבריות" היא מן הדברים ש"מוציאין את האדם מן העולם".
כתוב שני פירושים ל"שנאת הבריות".

בהצלחה!